

Л. В. Сергієнко

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри національної безпеки, публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «УРБАНІЗАЦІЯ» В ЛІТЕРАТУРІ

У статті досліджується поняття «урбанізації» та його характеристика. Наукове дослідження проблематики урбанізації потребує використання численних загальноприйнятих та специфічних методів. Для більш глибокого обґрунтування проблеми дослідження доцільно проводити бібліометричний аналіз. Джерелом даних для аналізу обрано наукометричну базу даних Scopus та аналітичний інструмент Google Trends. Дослідження запитів з питань урбанізації в пошукових мережах та наукометричних базах даних передбачає надання цьому питанню об'єктивної наукової оцінки поточного стану дослідження та дає можливість прогнозувати тенденції його подальшого розвитку. Урбанізація є складним соціальним явищем, що досліджується вченими різних галузей знань вже декілька десятиліть. Зміст урбанізації може бути представлений багатопрофільним значенням, що обумовлено міждисциплінарністю цього явища. Сьогодні поняття «урбанізація» характеризує сучасні тенденції розвитку соціально-економічних, політико-правових, екологічних та інших складових суспільних відносин. Наукове дослідження проблем державної політики забезпечення безпеки урбанізованих територій вимагає уточнення змісту та розмежування окремих понять та категорій. Проведено аналіз частоти застосування запиту «urbanization» в пошукових системах за період 2004-2022 рр. Досліджено динаміку кількості статей у наукометричній базі даних Scopus за пошуковим запитом «urbanization» за період 1946-2022 рр. На основі аналізу поняття «урбанізація» в літературі визначено пріоритетні галузі публікаційної активності з питань урбанізації. Встановлено, що поняття «урбанізація» є полінауковим, але найчастіше згадується в дослідженнях соціальних наук та інженерії. Різносторонність поглядів вчених на трактування цього поняття пояснюється тим, що воно є об'єктом дослідження в різних галузях науки. Використовуючи дані бази даних Scopus, досліджено найбільш цитовані статті за пошуковим запитом «urbanization». Важливість дослідження поняття «урбанізації» проявляється з позиції дослідження суспільних відносин з одного боку та забезпечення їх безпеки та безпеки життєдіяльності людини з іншого.

Ключові слова: урбанізація, урбанізована територія, бібліометричний аналіз, місто, державна політика.

Постановка проблеми. Міста, будучи політичними, економічними та культурними центрами відображають рівень економічного розвитку та міського життя. Розвиток процесу урбанізації, збільшення міст, процес утворення міських поселень є результатом історичного, економічного та соціального розвитку. Збільшення міського населення, а також посилення впливу міст у розвитку суспільства та економіки країни почало відбуватися давно. Урбанізація - зміна співвідношення міських та сільських мешканців, формування міських соціальних відносин та структур, міського способу життя. Великі й малі міста знаходяться в центрі світової економіки, що стрімко змінюється, - вони є причиною і наслідком світового економічного зростання. Зростання міст та населення, підвищення якості життя, нові

умови існування соціуму в конкретних поселеннях чи державі загалом - всі ці положення стають об'єктом вивчення та деталізації.

Бібліометричні дослідження на базі матеріалів наукометричної системи Scopus передбачають значну ретроспективу й обсяг даних, що дає змогу проаналізувати публікаційну активність, представити динаміку відображення публікацій, здійснити статистичний розподіл за науковими журналами, організаціями, що фінансують дослідження тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки урбанізація активно досліджується в країнах, які швидко розвиваються і проблеми та виклики урбанізації, які виникають в цих країнах є цікавими для світу загалом. До таких країн в першу чергу варто віднести

Китай та Індію. Наприклад, Shaban, A., Kourtiti, K., Nijkamp, P. досліджують міську систему Індії, зокрема незбалансоване зростання міст. Авторами показано структуру та відносну динаміку росту міст різного розміру в Індії.

Наукові праці Shao, Z., Ding, L., Li, D., Huq, M.E., Li, C., присвячені дослідженню впливу екології на урбанізаційні процеси на прикладі великих міст Китаю. Важливий внесок в дослідження питання урбанізації та вплив на ці процеси медичних запитів зробив Lin H.C. Науковець досліджував зв'язки, що існують між поширеністю інсультів та рівнем урбанізації.

Актуальне дослідження Connolly C., Keil R., Ali S. H., яке було опубліковане у 2021 році. Воно присвячене сучасним процесам урбанізації: субурбанізацію, постсубурбанізацію та периурбанізацію.

Метою статті є детальний огляд наукової літератури з проблематики дослідження урбанізаційних процесів та поняття «урбанізація», його характеристика та концептуальні рамки.

Виклад основного матеріалу. Застосування бібліометричних інструментів аналізу даних дозволяють працювати зі значною кількістю публікацій, що дає можливість визначити тенденції в дослідницькій діяльності, які важко досягти без застосування спеціальних засобів. Даний метод аналізу дозволяє визначати напрямки дослідження з необхідним ступенем глибини і деталізації, та виявити закономірності в публікаційній активності вчених різних країн світу.

Відомо, що наукометрична база даних – це бібліографічна та реферативна база даних з інструментами для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях [1].

Дослідження потоку запитів з питань урбанізації у мережі передбачає надання цьому питанню об'єктивної наукової оцінки з позицій сьогодення та дає можливість прогнозувати тенденції його подальшого розвитку. Визначення частоти застосування запитів в пошукових системах здійснювалося за допомогою інструменту Google Trends. Це публічний додаток, що відображає на основі пошукової системи Google частоту пошукової популярності певного терміну по відношенню до загального обсягу пошукових запитів в різних регіонах світу та різними мовами. Даний інструмент має обмеження в періоді відбору даних та починається з 2004 року. Для дослідження було обрано період з 2004 по 2022 роки.

Майже всі запити за пошуковим терміном «урбанізація» українською мовою здійснювалися в Україні. Мала кількість застосування запиту українською в пошукових системах була здійснена на території Нідерландів, Чехії, Польщі та Німеччини. Найпопулярнішими запитами, що пов'язані із урбанізацією є визначення сутності даного поняття. Найактивніше даний запит застосовували у 2020 та 2021 роках.

Найбільше запитів за пошуковим терміном здійснювалося у Бутані, Ефіопії, Непалі, Танзанії, Ямайці, Нігерії, Кенії та США. За даними рис. 2 видно, що запит «урбанізація» англійською мовою застосовувався доволі часто.

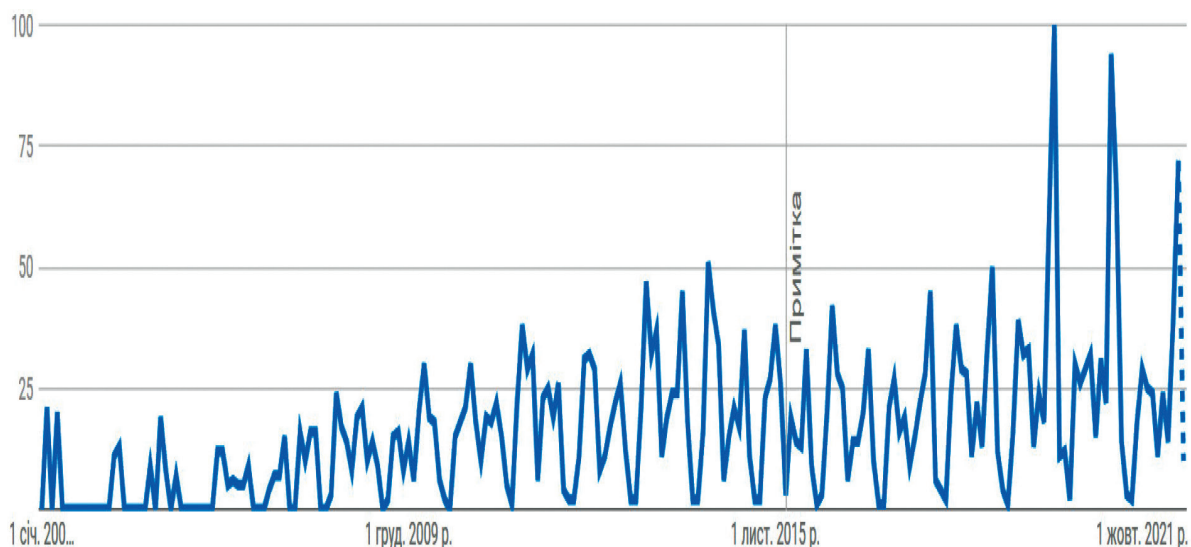

Рис. 1. Динаміка частоти застосування запиту «урбанізація» в пошукових системах за період 2004-2022 рр. (побудовано автором за допомогою інструменту Google Trends)

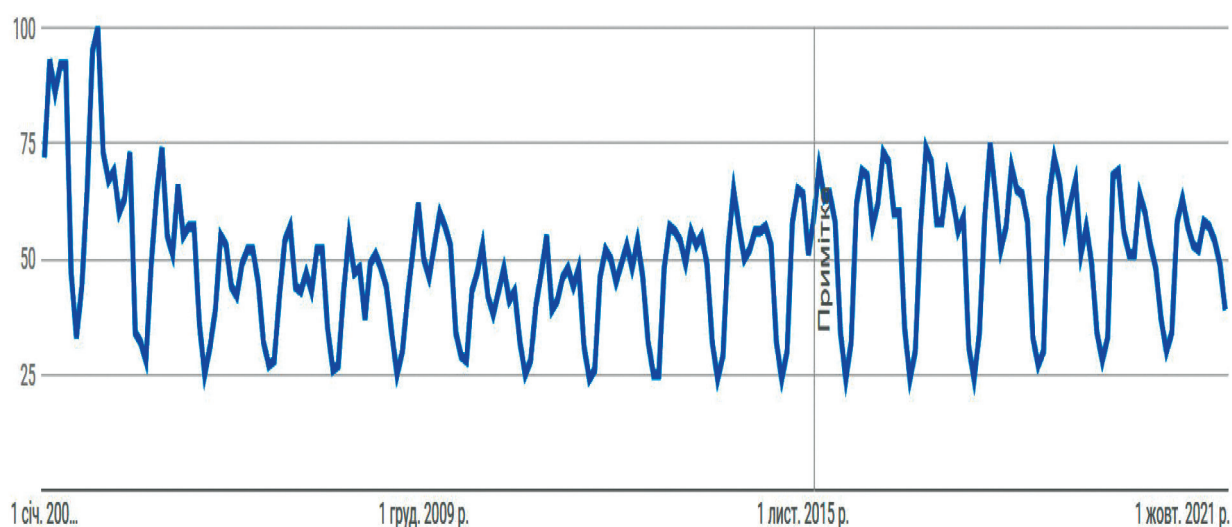

Рис. 2. Динаміка частоти застосування запиту «urbanization» в пошукових системах за період 2004-2022 рр. (побудовано автором за допомогою інструменту Google Trends)

Застосування терміну «урбанізація» українською мовою по відношенню до англійських є дуже низьким. Тому для проведення бібліометричного аналізу нами було обрано міжнародну наукометричну базу Scopus.

На базі наукометричної платформи Scopus, крім журналів, індексуються й інші види наукової продукції, зокрема матеріали конференцій та монографії. Виникнення Scopus пов'язане з наслідком автоматичного об'єднання та часткового доповнення наявних реферативних баз даних Elsevier. Його стартовий індекс було утворено з видань, які 2004 р. індексувалися фундаментальними реферативними базами даних, таких як: Inspec, Compendex, Medline, GeoBase та інші. Зокрема, вона включає в себе кілька десятків українських журналів.

Scopus – це найбільша за обсягом база даних, що включає анотації й інформацію з приводу цитованості рецензованої наукової літератури разом з бібліометричними інструментами відстеження, аналізу та візуалізації даних. В базі розміщується понад 22,8 тис. видань від 5 тис. інтернаціональних видавців, у сфері природознавчих, суспільних і гуманітарних наук, техніки, медицини та мистецтва. Scopus охоплює 67 млн записів з 1823 року, 84 % з яких включають посилання на публікації з 1970 року. В цілому впродовж останніх років платформа збагатила покриття найменувань соціогуманітарних журналів на 39 %.

Для проведення подальшого аналізу нами використано результати вбудованого інстру-

ментарію Scopus. На рисунку 3 представлено кількісний аналіз наукових публікацій у базах даних Scopus за обраним пошуковим запитом за період 1946 р. – травень 2022 р.

На час проведення дослідження загальна кількість наукових записів у наукометричній базі даних «Scopus» становила близько 50 тисяч публікацій. Перші праці було опубліковано у 1946 році, в яких піднімалося питання дослідження урбанізації у країнах Латинської Америки. З 1966 року значно почав зростати інтерес науковців до питань урбанізації. Так, у 1966 році було опубліковано 10 праць і з кожним наступним роком їх кількість збільшувалася. Найбільша публікаційна активність була у 2021 році.

Цікавою є стаття Connolly C., Keil R., Ali S. H., яка була опублікована у 2021 році та є найбільш цитованою у зазначеному році. У цій статті стверджується, що сучасні процеси розширеної урбанізації, які включають субурбанізацію, постсубурбанізацію та периурбанізацію, можуть призвести до підвищеної вразливості до поширення інфекційних захворювань. Шляхом огляду існуючої літератури про взаємозв'язок урбанізації та інфекційних захворювань автори розглядають, як ця (потенційна) підвищена вразливість до інфекційних захворювань у приміських або міських районах насправді діалектично пов'язана з соціально-матеріальними трансформаціями на околиці метрополії. Зокрема, науковці виділяють три ключові фактори, що впливають на поширення інфекційних захворювань та визначені в літературі: демогра-

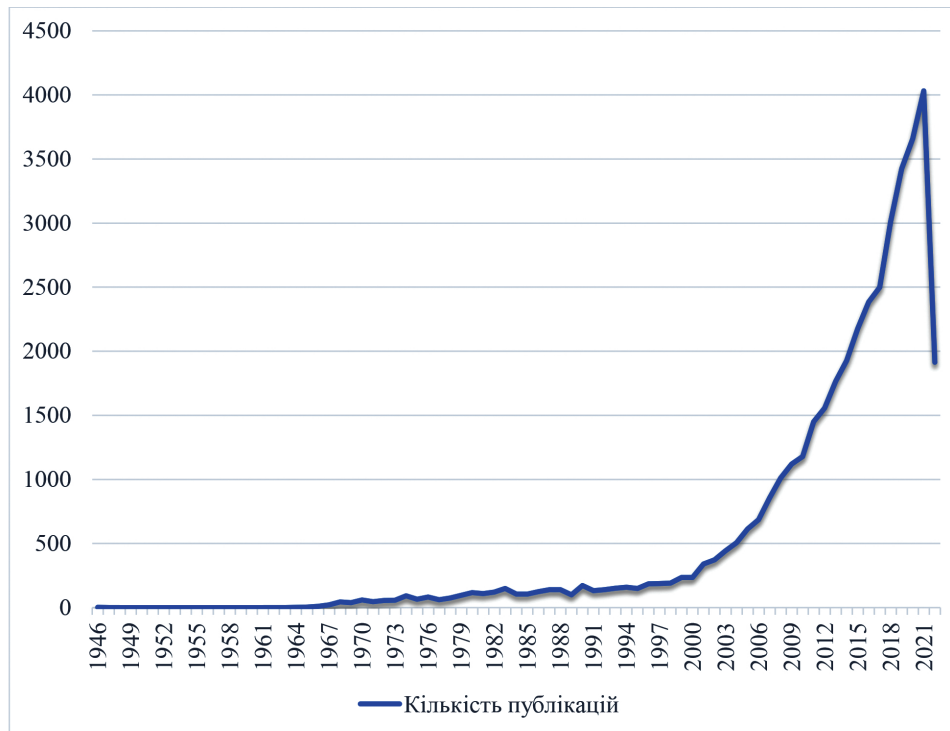

Рис. 3. Динаміка кількості статей у базі даних Scopus за пошуковим запитом «urbanization» за період 1946 р. – травень 2022 р.: часовий вимір (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

фічні зміни, інфраструктура та управління. Вони були обрані, враховуючи як популярність цих тем, так і їхню роль у формуванні поширення хвороби на околиці міст. Далі, авторами пропонується, як рамки ландшафтно-політичної екології можуть бути корисними для вивчення ролі соціально-екологічних трансформацій у створенні підвищеного ризику інфекційних захворювань у приміських і міських районах. Щоб проілюструвати аргументи, науковці спираються на приклади різних подій і спалахів інфекційних захворювань, що знову виникають у всьому світі, щоб показати, як розширена урбанізація в найширшому сенсі посилює умови, необхідні для поширення інфекційних захворювань. Таким чином, автори закликають до майбутніх досліджень просторів здоров'я та хвороби, щоб звернути увагу на те, як різноманітні моделі розширеної урбанізації можуть впливати на можливі спалахи та механізми, за допомогою яких такі ризики можна пом'якшити [2].

Як видно на рис. 4 найбільше праць було опубліковано у наступних журналах: Sustainability Switzerland – 1288 публікацій; Science Of The Total Environment – 1084 публікацій; Plos One – 668 публікацій; International Journal Of Environmental Research And Public

Health – 642 публікацій; Environmental Science And Pollution Research – 618 публікацій; Environmental Monitoring And Assessment – 515 публікацій; Landscape And Urban Planning – 479 публікацій; Journal Of Environmental Management – 382 публікацій; Ecological Indicators – 348 публікацій; Land Use Policy – 329 публікацій; Environmental Pollution – 328 публікацій; Cities – 320 публікацій; Urban Studies – 295 публікацій.

Варто зауважити, що у журналі «Cities» перша стаття була опублікована ще у 1984 році. Найбільше робіт було опубліковано журналом «Sustainability Switzerland» у 2020 році, а саме 276. Більшість цих статей були присвячені екологічним дослідженням урбанізації.

Звертаємо увагу на статтю Shao, Z., Ding, L., Li, D., Huq, M.E., Li, C., у якій автори наголошують, що зі стрімким розвитком міст у Китаї урбанізація спричиняє все більший тиск на екологічне середовище. Будучи одним із найбільш динамічних, відкритих та інноваційних регіонів Китаю, екологічні проблеми в дельті річки Янцзи привернули велику увагу. У цій статті автори беруть центральний регіон дельти річки Янцзи як об'єкт дослідження шляхом побудови системи індексів урбанізації та екологічного середовища на основі статистичних даних і двох

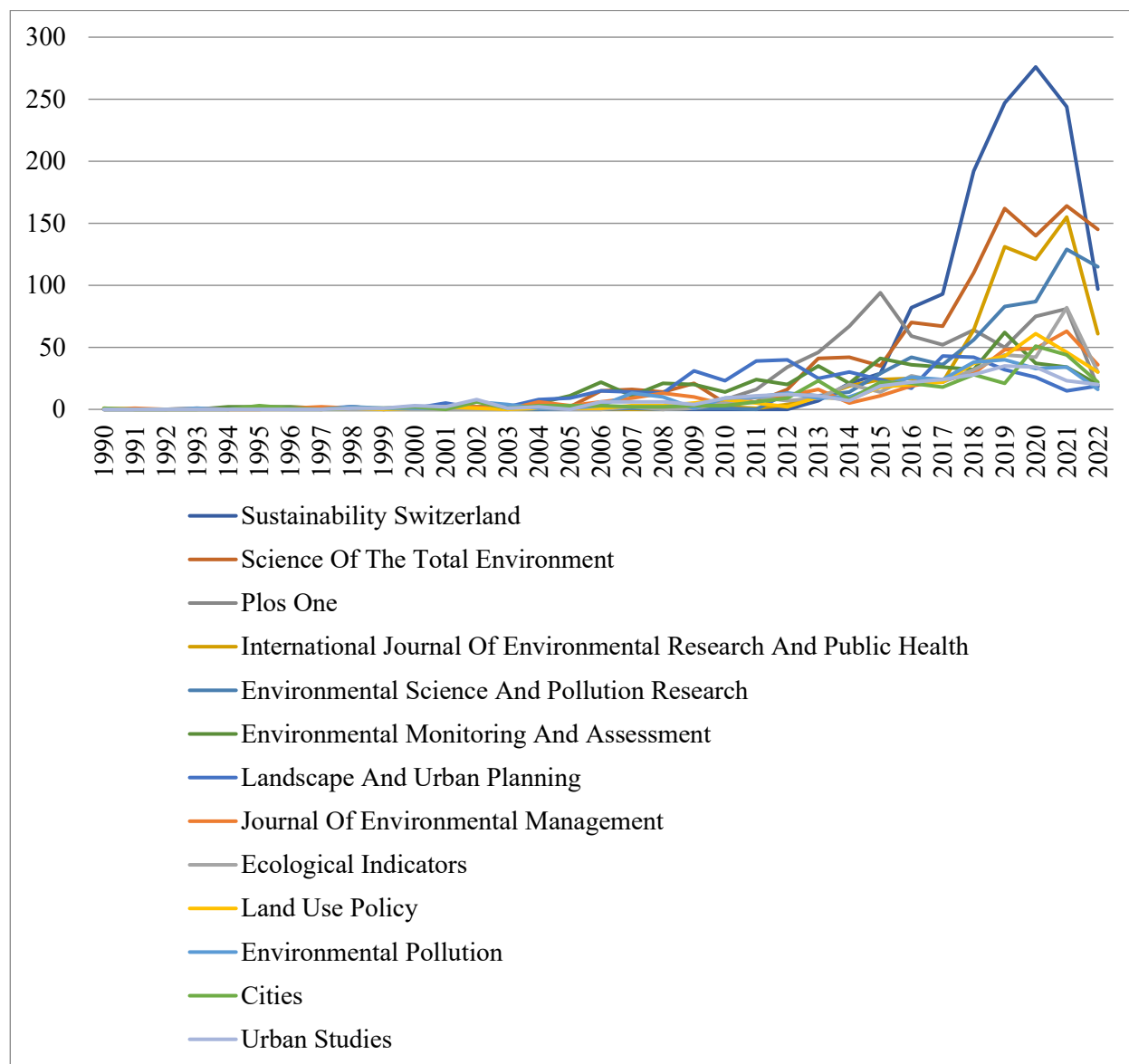

Рис. 4. Динаміка публікаційної активності з питань урбанізації у найбільш пріоритетних виданнях за період 1990 р. – травень 2022 р. (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

нових індикаторів (частка рослинного покриву та інтенсивність поверхневого міського теплового острова), отриманих за допомогою дистанційного зондування зображень, використання методу Entropy-TOPSIS для завершення комплексної оцінки, а потім аналізують ступінь координації зв'язку між урбанізацією та екологічним середовищем та основними факторами перешкод. Результати показали, що ступінь координації зв'язку в досліджуваному регіоні загалом демонструє тенденцію до зростання, загалом змінюючи стан від незбалансованого до в основному збалансованого стану. Однак регіональний дисбаланс урбанізації та екологічного середовища завжди існує, на який голов-

ним чином впливають соціальна урбанізація, економічна урбанізація, ландшафтна урбанізація, навантаження забруднення та споживання ресурсів. Нарешті, на основі аналізу факторів перешкод висувуються деякі конкретні пропозиції щодо сприяння скоординованому розвитку дельти річки Янцзи [3].

Аналіз праць, які були опубліковані у найбільш пріоритетних виданнях у 2020 році також показав, що значна частина опублікованих досліджень були присвячені питанню процесу урбанізації в Індії. Наприклад, Shaban, A., Kourtiti, K., Nijkamp, P. досліджують у своїй праці міську систему Індії, а саме незбалансоване зростання міст країни. Авторами показано

структуру та відносну динаміку росту міст різного розміру в Індії. Науковці мають на меті розглянути їх ієрархічний розподіл, використовуючи правило розміру рангу, закон Гібрата та індекс первинності. Також розглядаються наслідки концентрації в містах для ВВП, банківської системи, прямих іноземних інвестицій, громадських зручностей та різноманітних зовнішніх факторів (таких як забруднення та просторове відчуження). Це показує, що міська система Індії, незважаючи на те, що вона дотримується правила розміру рангу, є величезною та надважкою. Це також слідує закону пропорційного зростання Гібрата. Незважаючи на те, що на міста Індії разом припадає менше однієї третини всього населення, вони забезпечують понад три чверті ВВП країни. Мегаполіси стали перевантаженими, засміченими, забрудненими, а також демонструють значну соціальну поляризацію.

У містах існує тупикова ситуація, що перешкоджає їхньому потенціалу стати ефективними місцями економічних і соціальних змін. Важкий характер міської системи Індії також негативно впливає на збалансований регіональний розвиток країни [4].

Зіставлення предметних областей у дослідженні урбанізації наведено на рисунку 5. Результати свідчать про превалювання таких галузей як екологія, соціальні науки, сільськогосподарські та біологічні науки, науки про Землю, інженерія, управлінські дослідження, економічні дослідження тощо. Варто відмітити, що 27% всіх публікацій відносяться до екологічних досліджень урбанізації. Загалом, вивчення урбанізації вченими різних галузей показує актуальність досліджуваної теми.

Отже, основними організаціями, що фінансують наукові дослідження урбанізації є: Китай-

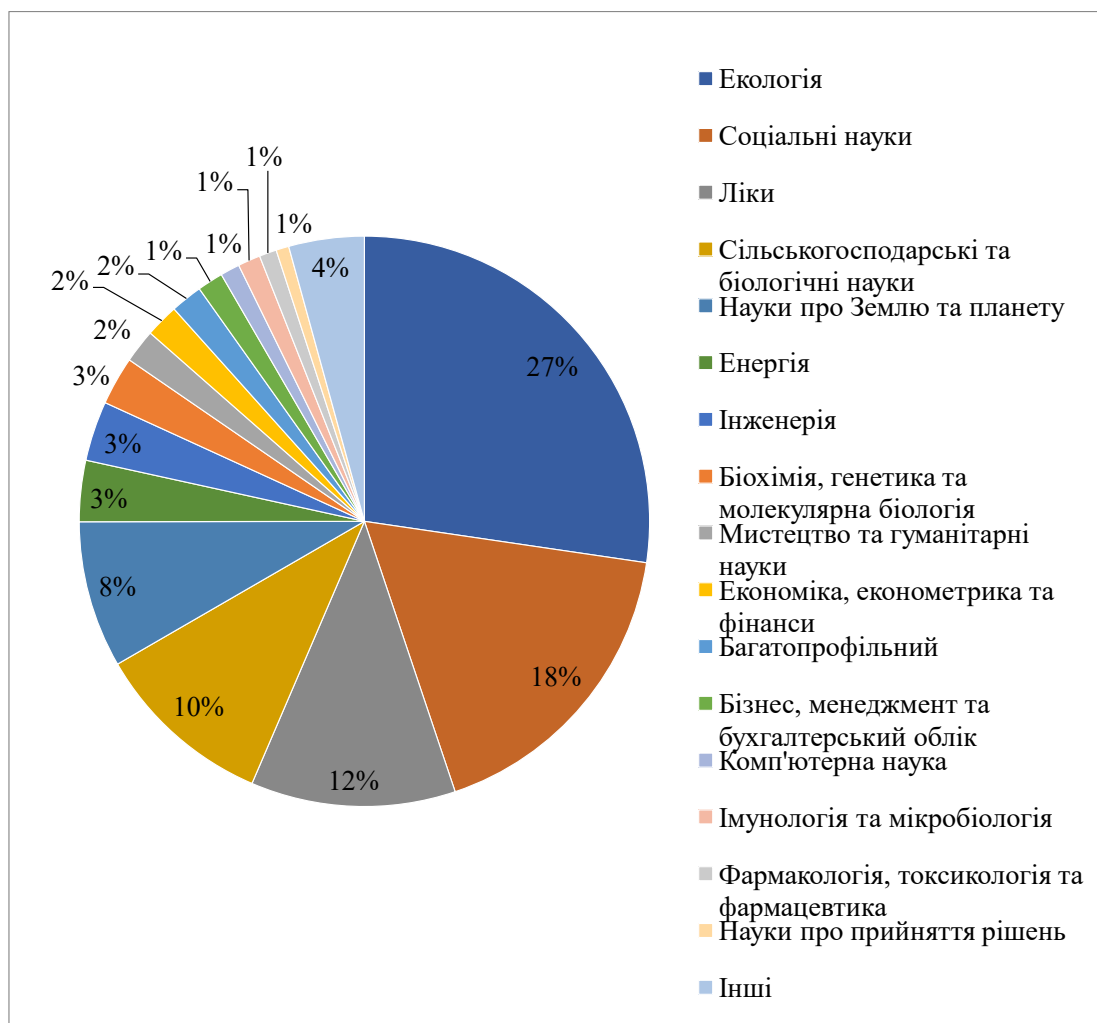

Рис. 5. Структура публікаційної активності за пошуковим запитом «urbanization» за період 1946 р. – травень 2022 р. (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Рис. 6. Основні організації, що фінансують наукові дослідження за пошуковим запитом «urbanization» за період 1946 р. – травень 2022 р.. відповідно до бази даних Scopus (побудовано авторами на основі вбудованого інструментарію Scopus)

ська академія наук - 2365 робіт; Університет Китайської академії наук - 966 робіт; Міністерство освіти Китаю - 815 робіт; Інститут географічних наук і досліджень природних ресурсів Китайської академії наук – 724 роботи; Пекінський педагогічний університет - 607 робіт; Пекінський університет – 532 роботи; Нанкінський університет – 458 робіт; Університет Сунь Ятсена – 418 робіт; Дослідницький центр наук про екологію Китайської академії наук – 409 робіт; Національний центр наукових досліджень CNRS – 399 робіт; Уханьський університет – 388 робіт; Університет Цінхуа - 338 робіт; Університет штату Арізона – 333 роботи; Чжецзянський університет - 325 робіт.

Як бачимо, найбільшу кількість робіт було профінансовано організаціями, які розташовані в Китаї. Такий інтерес до вивчення урбанізації у Китаї зумовлений тим, що саме у цій країні спостерігається наймасштабніший процес урбанізації. За кількістю населення урбанізовані регіони на території Китаю на порядок перевищують країни Європи. Приклад Китаю демонструє світові тенденції розвитку мегаполісів і розкриває комплекс різномірних проблем, що

супроводжують їх формування. Тому, вважаємо за доцільне провести аналіз публікацій з питань урбанізації за країнами (географічний вимір).

На рисунку 7 розглянуто географічну структуру наукового підґрунтя урбанізації. Всього пошуковий запит видає понад 100 країн у базі даних Scopus, проте на рисунку представлені ті, що мають кількість статей не менше 900. Як видно з рисунку, найбільшу кількість робіт було опубліковано вченими з Китаю (10049 публікацій), що становить майже 25% від загальної кількості публікацій. Така велика кількість досліджень пов'язана з найбільшою кількістю організацій, що фінансують дані дослідження.

Лідерами наукових досліджень у сфері урбанізації, крім Китаю, також є Сполучені Штати Америки (сумарно 9505 робіт), Великобританія (сумарно 3210 робіт), Австралія (2156 робіт) та Індія (2060 робіт). Багато робіт спостерігається в таких розвинених країнах світу як Німеччина, Канада, Франція, Бразилія, Нідерланди, Італія, Японія, Тайвань та Іспанія.

Найбільший науковий внесок зробив Lin H.C., який опублікував 87 праць, в яких досліджував питання урбанізації. Найбільш цито-

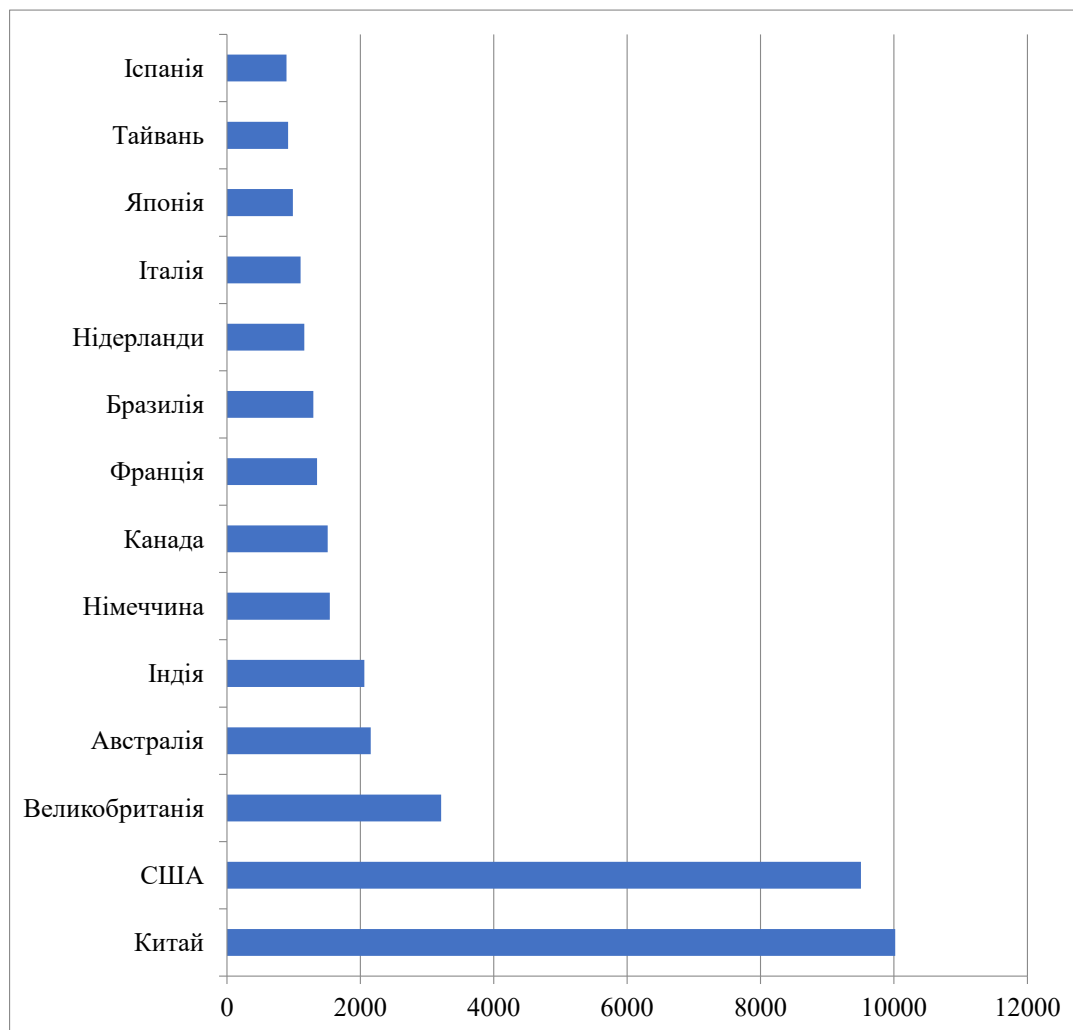

Рис. 7. Порівняння кількості статей у базі даних Scopus за пошуковим запитом «urbanization» за період 1946 р. – травень 2022 р.: географічний вимір (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

ваною його роботою стала стаття «Урбанізація та поширеність інсульту в Тайвані: аналіз загальнонаціонального опитування», яка була опублікована у 2007 році та має на сьогодні 76 цитувань. Метою цього дослідження стало вивчення поширеності інсультів серед людей і зв'язок із рівнем урбанізації. Загальна вибірка з 9794 осіб була отримана в результаті загальнонаціонального опитування в Тайвані для подальшого аналізу в цьому дослідженні. Після коригування статі, віку, інших факторів ризику інсульту та індивідуального соціально-економічного статусу була застосована багатовимірна логістична регресійна модель для дослідження зв'язків, що існують між поширеністю інсультів та рівнем урбанізації. Це дослідження виявило, що люди, які проживають у районах з найвищим рівнем урбанізації (рівень 1), мали найвищу поширеність інсультів (2,49%). Зі зниженням

рівня урбанізації спостерігалось загальне зниження поширеності інсульту. Після коригування інших факторів багаторічний логістичний регресійний аналіз показав, що порівняно з учасниками, які живуть на найвищому рівні урбанізації, відповідне співвідношення шансів отримати інсульт для тих, хто живе в районах з найнижчим рівнем урбанізації (рівні 7 і 8), становило 0,43 і 0,30. Автор дійшов висновку, що після поправки на інші фактори ризику інсульту рівень урбанізації є важливим фактором, що сприяє загальній поширеності інсультів на Тайвані [5].

Варто відмітити, що вагомий внесок у дослідження питання урбанізації зробили такі науковці як: Salvati, L. (78 публікацій), Seto, K.C. (61 публікацій), Fang, C. (58 публікацій), Gaston, K.J. (58 публікацій), Zhou, W. (54 публікацій), Lin C.L. (52 публікацій), Liu, Y. (50 публікацій), Wu,

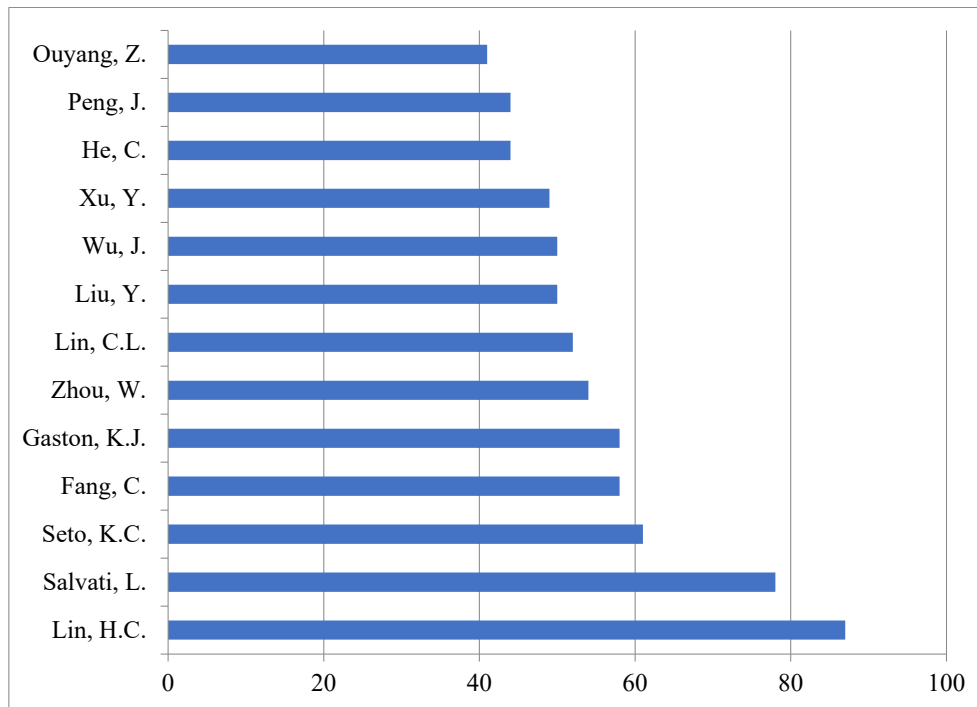

Рис. 8. Градація наукових публікацій за авторами з питань урбанізації за період 1946 р. – травень 2022 р. (побудовано автором на основі вбудованого інструментарію Scopus)

Таблиця 1

Найбільш цитовані статті за пошуковим запитом «urbanization» у наукометричній базі даних Scopus

Кількість цитувань	Автори	Назва роботи	Джерело
22668	Torre, L.A., Bray, F., Siegel, R.L., Lortet-Tieulent, J., Jemal, A. [6]	Global cancer statistics, 2012	CA Cancer Journal for Clinicians
6547	Kolpin, D.W., Furlong, E.T., Meyer, M.T., Barber, L.B., Buxton, H.T. [7]	Pharmaceuticals, hormones, and other organic wastewater contaminants in U.S. streams, 1999-2000: A national reconnaissance	Environmental Science and Technology
4827	Shaw, J.E., Sicree, R.A., Zimmet, P.Z. [8]	Global estimates of the prevalence of diabetes for 2010 and 2030	Diabetes Research and Clinical Practice
3809	Grimm, N.B., Faeth, S.H., Golubiewski, N.E., Bai, X., Briggs, J.M. [9]	Global change and the ecology of cities	Science
2921	Guariguata, L., Whiting, D.R., Hambleton, I., Linnenkamp, U., Shaw, J.E. [10]	Global estimates of diabetes prevalence for 2013 and projections for 2035	Diabetes Research and Clinical Practice
2699	Swinburn, B.A., Sacks, G., Hall, K.D., Moodie, M.L., Gortmaker, S.L. [11]	The global obesity pandemic: Shaped by global drivers and local environments	The Lancet
2093	McKinney, M.L. [12]	Urbanization as a major cause of biotic homogenization	Biological Conservation
2054	Seto, K.C., Güneralp, B., Hutyra, L.R. [13]	Global forecasts of urban expansion to 2030 and direct impacts on biodiversity and carbon pools	Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America
2040	Yusuf, S., Reddy, S., Öunpuu, S., Anand, S. [14]	Global burden of cardiovascular diseases. Part I: General considerations, the epidemiologic transition, risk factors, and impact of urbanization	Circulation
2036	Chan, C.K., Yao, X. [15]	Air pollution in mega cities in China	Atmospheric Environment

J. (50 публікацій), Xu, Y. (49 публікацій), He, C. (44 публікації), Peng, J. (44 публікації), Ouyang, Z. (41 публікація).

Одним із основних показників ефективності в наукових колах є кількість цитувань, що може приймати вигляд окремих індексів та використовувється для рейтингування. В таблиці 1.7 наведено 10 найбільш цитованих робіт у базі даних Scopus за аналізований період.

Таким чином, можна зробити висновок, що тема урбанізації є не лише гостро актуальною й відносно малодослідженою.

Висновки і пропозиції. Проведено бібліометричний аналіз інформаційного потоку публікацій, в яких відображено дослідження проблеми урбанізації починаючи з 1946 року по сьогоднішній день; розглянуто загальну динаміку досліджуваних публікацій за тематичними, хронологічними, географічними характеристиками. Як бачимо, інформаційна картина загальної динаміки публікаційної активності має значні періоди збільшення, що обумовлено низкою чинників різного характеру. Результати проведеного дослідження дали можливість підтвердити доцільність застосування інструментів бібліометричного аналізу публікацій. Виявлено, що вони мають різні дослідницькі можливості та доповнюють одини одного.

Список використаної літератури:

- Єрмаков С.С. Проблеми та перспективи публікації статті в українському журналі, що входить до зарубіжної наукометричної бази. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013.
- Connolly C., Keil R., Ali S. H. Extended urbanisation and the spatialities of infectious disease: Demographic change, infrastructure and governance. Urban Studies. 2021. P. 004209802091087. URL: <https://doi.org/10.1177/0042098020910873>
- Z. Shao et al. Exploring the Relationship between Urbanization and Ecological Environment Using Remote Sensing Images and Statistical Data: A Case Study in the Yangtze River Delta, China. Sustainability. 2020. Vol. 12, no. 14. P. 5620. URL: <https://doi.org/10.3390/su12145620>
- Shaban A., Kourtiti K., Nijkamp P. India's Urban System: Sustainability and Imbalanced Growth of Cities. Sustainability. 2020. Vol. 12, no. 7. P. 2941. URL: <https://doi.org/10.3390/su12072941>
- H.-C. Lin et al. Urbanization and Stroke Prevalence in Taiwan: Analysis of a Nationwide Survey. Journal of Urban Health. 2007. Vol. 84, no. 4. P. 604–614. URL: <https://doi.org/10.1007/s11524-007-9195-1>
- Torre L. A. et al. Global cancer statistics, 2012. CA: A Cancer Journal for Clinicians. 2015. Vol. 65, no. 2. P. 87–108. URL: <https://doi.org/10.3322/caac.21262>
- Kolpin D. W. et al. Pharmaceuticals, Hormones, and Other Organic Wastewater Contaminants in U.S. Streams, 1999–2000: A National Reconnaissance. Environmental Science & Technology. 2002. Vol. 36, no. 6. P. 1202–1211. URL: <https://doi.org/10.1021/es011055j>
- Shaw J. E., Sicree R. A., Zimmet P. Z. Global estimates of the prevalence of diabetes for 2010 and 2030. Diabetes Research and Clinical Practice. 2010. Vol. 87, no. 1. P. 4–14. URL: <https://doi.org/10.1016/j.diabres.2009.10.007>
- Grimm N. B. et al. Global Change and the Ecology of Cities. Science. 2008. Vol. 319, no. 5864. P. 756–760. URL: <https://doi.org/10.1126/science.1150195>
- L. Guariguata et al. Global estimates of diabetes prevalence for 2013 and projections for 2035. Diabetes Research and Clinical Practice. 2014. Vol. 103, no. 2. P. 137–149. URL: <https://doi.org/10.1016/j.diabres.2013.11.002>
- Swinburn B. A. et al. The global obesity pandemic: shaped by global drivers and local environments. Lancet. 2011. Vol. 378, no. 9793. P. 804–814. URL: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(11\)60813-1](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(11)60813-1)
- McKinney M. L. Urbanization as a major cause of biotic homogenization. Biological Conservation. 2006. Vol. 127, no. 3. P. 247–260. URL: <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2005.09.005>
- Seto K. C., Guneralp B., Hutyra L. R. Global forecasts of urban expansion to 2030 and direct impacts on biodiversity and carbon pools. Proceedings of the National Academy of Sciences. 2012. Vol. 109, no. 40. P. 16083–16088. URL: <https://doi.org/10.1073/pnas.1211658109>
- Yusuf S. et al. Global Burden of Cardiovascular Diseases. Circulation. 2001. Vol. 104, no. 22. P. 2746–2753. URL: <https://doi.org/10.1161/hc4601.099487> (date of access: 04.07.2022).
- Chan C. K., Yao X. Air pollution in mega cities in China. Atmospheric Environment. 2008. Vol. 42, no. 1. P. 1–42. URL: <https://doi.org/10.1016/j.atmosenv.2007.09.003>

Sergiyenko L. Concept of "urbanization" analysis in the literature

The article examines the concept of "urbanization" and its characteristics. The scientific study of the problems of urbanization requires the use of numerous generally accepted and specific methods. For a deeper justification of the research problem, it is advisable to conduct a bibliometric analysis.

The scientometric database Scopus and the analytical tool Google Trends were chosen as the data source for the analysis. Researching queries on urbanization in search networks and scientometric databases involves providing this issue with an objective scientific assessment of the current state of research and provides an opportunity to predict trends in its further development. Urbanization is a complex social phenomenon that has been studied by scientists from various fields of knowledge for several decades. The content of urbanization can be represented by a multidisciplinary meaning, which is due to the interdisciplinary nature of this phenomenon. Today, the concept of "urbanization" characterizes modern trends in the development of socio-economic, political-legal, ecological, and other components of social relations. A scientific study of the problems of the state policy of ensuring the security of urbanized territories requires clarification of the content and delimitation of separate concepts and categories. An analysis of the frequency of use of the query "urbanization" in search engines for the period 2004-2022 was carried out. The dynamics of the number of articles in the scientometric database Scopus for the search query "urbanization" for the period 1946-2022 were studied. Based on the analysis of the concept of "urbanization" in the literature, it was determined priority areas of publishing activity on issues of urbanization. It has been established that the concept of "urbanization" is polyscientific but is most often mentioned in studies of social sciences and engineering. The diversity of views of scientists on the interpretation of this concept is explained by the fact that it is the object of research in various fields of science. Using data from the Scopus database, the most cited articles for the search query "urbanization" were investigated. The importance of studying the concept of "urbanization" is manifested from the standpoint of studying social relations on the one hand and ensuring their safety and the safety of human life on the other.

Key words: urbanization, urbanized territory, bibliometric analysis, city, state policy.